

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет психології та історії
Кафедра філософії та соціальних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
завідувач кафедри

д.ф.н., проф. Харченко Ю. В.

«28» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шкільний курс географії

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота

(назва)

Форма навчання денна, заочна

(денна, заочна.)

2025– 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Шкільний курс географії” розроблена на основі освітньо-професійної програми “Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота” навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня “бакалавр” за спеціальністю 014.07. Середня освіта (Географія)

Розробники:

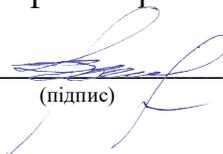
Маслова Наталія Миколаївна, доцент, доцент кафедри філософії та соціальних наук, кандидат географічних наук, доцент

Онойко Юрій Юрійович, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціальних наук

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри філософії та соціальних наук

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри філософії та соціальних наук

(підпис)

Харченко Ю. В.
(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни “Шкільний курс географії” для студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДПУ імені В. Винниченка, 2025. – 22 с.

©Маслова Н. М., Онойко Ю. Ю.
2025 рік

© ЦДПУ імені В. Винниченка,
2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки	
		3-й	3-й
		Семестр	
		5-й	5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Освітня програма: «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота»	26 год.	2 год.
		Практичні	
		16 год.	4 год.
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		48 год.	84 год.
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є розкриття загальних особливостей структури та змістовного наповнення шкільного курсу географії, аналіз окремих розділів та тем, розкриття основних змістовних ліній та особливостей їх викладу в середній школі.

Завдання курсу:

- **навчальні:** забезпечити засвоєння студентами необхідного обсягу знань про структуру та зміст шкільного курсу географії, а також інтеграцію знань, отриманих студентами під час вивчення окремих розділів географії в єдину цілісну систему;
- **методологічні:** оволодіння методологічним апаратом шкільної географії, принципами, методами, технологіями, засобами формування системи знань, умінь та навиків з географії, компетентностей згідно Концепції Нової української школи;
- **практичні:** підготувати студентів до виконання обов'язків вчителя географії та організатора краєзнавчо-туристичної роботи, виробити вміння в доступній формі з використанням різних методів та технологій доносити інформацію до інших.

Студенти повинні знати:

- головну мету та завдання шкільного курсу географії в НУШ;
- основні принципи побудови шкільного курсу географії;
- зміст та структуру навчальних програм з географії для закладів загальної середньої освіти;
- найважливіші компоненти очікуваних результатів навчання з географії в школі;

- сутність особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів до процесу навчання географії;
- ключові та предметні компетентності, які формуються в шкільному курсі географії;
- головні способи реалізації компетентнісного підходу в шкільному курсі географії, досягнення основних компетентностей засобами шкільної географії;
- наскрізні змістовні лінії шкільної географічної освіти;
- загальні особливості структури шкільного курсу географії;
- міст шкільних курсів «Загальна географія», «Географія материків і океанів», «Україна у світі: природа, населення», «Україна і світове господарство», «Географія: регіони та країни» та «Географічний простір Землі», принципи їх побудови.

Студенти повинні вміти:

- розкривати мету та завдання шкільного курсу географії в НУШ;
- критично аналізувати навчальні програми з географії для закладів загальної середньої освіти;
- використовувати на практиці методологічний та понятійно-термінологічний апарат шкільного курсу географії;
- розрізняти найважливіші компоненти очікуваних результатів навчання з географії в школі;
- застосовувати на практиці особистісно-орієнтований, діяльнісний та компетентнісний підходи до процесу навчання географії;
- забезпечувати формування ключових компетентностей Нової української школи та предметних компетентностей засобами шкільної географії;
- виявляти та реалізовувати основні наскрізні змістовні лінії шкільної географічної освіти;
- аналізувати та порівнювати змістовне наповнення шкільного курсу географії і окремих розділів, тем;
- використовувати на практиці під час педагогічної діяльності знання змісту шкільних курсів «Загальна географія», «Географія материків і океанів», «Україна у світі: природа, населення», «Україна і світове господарство», «Географія: регіони та країни» та «Географічний простір Землі».

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Шкільний курс географії» у студента мають бути сформовані такі компетентності за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

загальні	фахові
<p>ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.</p>	<p>ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).</p> <p>ФК3 – здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному та освітньо-науковому інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності, ефективно та вільно передавати географічні ідеї, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій; використовувати</p>

інновації у професійній діяльності, ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси.

ФК5 – здатність до виконання функціональних обов'язків вчителя географії та класного керівника, педагогічного мислення, осмислення та аналізу педагогічної дійсності, застосування творчого підходу, різних підходів до розв'язування педагогічних проблем і ситуацій, планування навчально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками, застосування індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей та критичного мислення в учнів, активізації пізнавальної діяльності, дотримання педагогічного такту, взаємодії з колегами на засадах партнерства; моніторингу власної педагогічної діяльності, визначення індивідуальних професійних потреб та професійного саморозвитку впродовж життя.

ФК7 – здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів ключових і предметних компетентностей, наскрізних умінь та ціннісного ставлення, здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природничка» Державного стандарту базової середньої освіти та концепції Нової української школи.

ФК10 – здатність до системного географічного мислення, критичного сприйняття інформації, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

Студент:

ПРН8 – застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; *орієнтується* у світовому й національному географічному та освітньо-науковому інформаційному просторі; *здійснює пошук і критично оцінює* інформацію, *оперує* нею у професійній діяльності, ефективно та вільно *передає* географічні ідеї, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій; ефективно *використовує* інновації у професійній діяльності, створює (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси;

ПРН14 – застосовує набуті географічні та психолого-педагогічні компетентності, сучасні методики й освітні технології, в тому числі й інформаційні, для формування в учнів ключових і предметних компетентностей, наскрізних умінь та ціннісного ставлення, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової

картини світу, відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природника» Державного стандарту базової середньої освіти та концепції Нової української школи;

ПРН15 – виконує функціональні обов'язки вчителя географії та класного керівника, педагогічно мислить, аналізує педагогічну дійсність, застосовує творчий підхід до педагогічної діяльності, різні підходи до розв'язування педагогічних проблем і ситуацій, планує навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, застосовує індивідуальний підхід, розвиває творчі здібності та критичні мислення в учнів, активізує пізнавальну діяльність, дотримується педагогічного такту; моніторить власну педагогічну діяльність, визначає індивідуальні професійні потреби та професійно саморозвивається впродовж життя.

ПРН18 – моделює зміст навчання географії відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів, планує, організовує та конструює процес навчання географії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів, добирає і використовує в освітньому процесі сучасні та ефективні методики і технології навчання, в тому числі й інформаційні та цифрові; оцінює та моніторить результати навчання учнів на засадах компетентісного підходу; реалізує краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Шкільний курс географії» присвячена вивченню загальних особливостей структури та змістовного наповнення курсу географії в закладах загальної середньої освіти, аналізу окремих розділів та тем, розкриттю головних змістовних ліній та особливостей їх викладу.

Дисципліна розрахована на студентів, які навчаються за предметною спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і викладається на третьому курсі навчання перед пропедевтичною практикою з фаху.

Лекційний курс навчальної дисципліни спрямований на засвоєння студентами необхідного обсягу знань про структуру та зміст шкільного курсу географії, а також інтеграцію знань, отриманих студентами під час вивчення окремих розділів географії в єдину цілісну систему.

Практичні заняття розраховані на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час прослуховування лекційного курсу, узагальнення отриманої інформації, успішному застосуванню отриманих знань з дисципліни «Шкільний курс географії» на практиці. Навички, набуті під час практичних занять, використовуються студентами при проходженні пропедевтичної та педагогічної практик, написанні курсових робіт.

Програмою також передбачено самостійне опрацювання деяких тем з курсу, а також написання рефератів, підготовка доповідей. В світлі вимог до подальшого розширення і поглиблення самостійної роботи, розроблені автором питання та теми для самостійного опрацювання допоможуть студентам розширити свої знання.

Розділ 1. Мета, завдання, структура і зміст шкільної географії

Тема 1. Вступ. Мета, завдання, структура і зміст шкільної географії. Мета географії як навчальної дисципліни. Основні завдання шкільної географії. Мета і завдання шкільних курсів географії. Мета і завдання шкільних курсів географії в основній школі (5-9 класи). Мета і завдання шкільних курсів географії в старшій школі (10-11 класи). Структура і зміст шкільної географії. Наскрізні змістові лінії шкільної географії у 6-9 класах.

Тема 2. Компетентності, які формуються при вивченні шкільних курсів географії. Методичні настанови щодо викладання шкільних курсів географії. Сутність індивідуалізованого, діяльнісного та компетентісного підходів до навчання географії в середній школі. Компетентісний підхід у навчанні географії. Поняття «компетентність» в освітньому процесі. Ключові компетентності Нової української школи та особливості їх формування під час засвоєння шкільного курсу географії. Компетентності, які формуються в

процесі навчання географії. Види навчальної діяльності на уроках географії. Особливості засвоєння знань про основні географічні поняття, закономірності розвитку, взаємозв'язки між компонентами географічного середовища. Оволодіння вмінням використовувати різні джерела географічної інформації. Застосування географічних знань для пояснення та оцінювання географічних процесів і явищ. Розвиток пізнавального інтересу, інтелектуальних і творчих здібностей учнів у процесі географічних спостережень, вирішення проблемних завдань, самостійного здобуття нових знань із географії. Формування здатності і готовності до використання географічних знань і вмінь у повсякденному житті. Особливості виховання екологічної культури, національної свідомості та почуття патріотизму в учнів засобами шкільної географії. Методичні настанови щодо викладання шкільних курсів географії.

Розділ 2. Структура та зміст окремих курсів шкільної географії

Тема 3. Структура та зміст шкільного курсу географії в 6 класі. Мета та завдання курсу географії в 6 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу. Розподіл навчального часу в курсі. Аналіз навчальної програми курсу. Зміст основних розділів і тем курсу. Принципи викладу навчального матеріалу. Аналіз шкільних підручників з географії для 6 класів закладів загальної середньої освіти.

Тема 4. Змістовне наповнення та структура шкільного курсу географії у 7 класі. Мета та завдання курсу географії в 7 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу. Аналіз навчальної програми курсу. Зміст основних розділів і тем курсу. Принципи викладу навчального матеріалу. Розподіл навчального часу в курсі. Аналіз шкільних підручників географії для 7 класів закладів загальної середньої освіти.

Тема 5. Структура та зміст шкільного курсу «Україна у світі: природа, населення» у 8 класі. Основа мета і найважливіші завдання курсу «Україна у світі: природа, населення» в 7 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу. Аналіз навчальної програми курсу «Географія материків і океанів». Зміст основних розділів і тем курсу. Принципи викладу навчального матеріалу. Виховання почуття патріотизму в курсі «Україна у світі: природа, населення». Розподіл навчального часу. Аналіз шкільних підручників «Україна у світі: природа, населення» для 8 класів закладів загальної середньої освіти.

Тема 6. Структура та зміст шкільного курсу «Україна і світове господарство» в 9 класі. Мета та завдання курсу «Україна і світове господарство» в 9 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу. Аналіз навчальної програми курсу «Україна і світове господарство». Зміст основних розділів і тем курсу. Принципи викладу навчального матеріалу. Розподіл навчального часу в курсі «Україна і світове господарство». Аналіз шкільних підручників «Україна і світове господарство» для 9 класів закладів загальної середньої освіти.

Тема 7. Структура та зміст шкільного курсу «Географія: регіони та країни» у 10 класі. Основа мета і найважливіші завдання курсу «Географія: регіони та країни» в 10 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу. Аналіз навчальної програми курсу «Географія: регіони та країни». Зміст основних розділів і тем курсу. Принципи викладу навчального матеріалу. Розвиток мультикультурності в учнів під час вивчення курсу «Географія: регіони та країни». Розподіл навчального часу. Аналіз шкільних підручників «Географія: регіони та країни» для 10 класів закладів загальної середньої освіти

Тема 8. Змістовне наповнення та структура шкільного курсу «Географічний простір Землі» в 11 класі. Мета та завдання курсу «Географічний простір Землі» в 11 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу. Аналіз навчальної програми курсу «Географічний простір Землі». Зміст основних розділів і тем курсу. Принципи викладу навчального матеріалу. Особливості інтеграції знань з різних напрямків географії в курсі «Географічний простір Землі». Розподіл навчального часу. Аналіз шкільних підручників «Географічний простір Землі» для 11 класів закладів загальної середньої освіти.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів/змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма						заочна форма							
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд.	Консультації		СРС	л	п	лаб.	інд.	Консультації	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Блок/модуль 1														
Розділ 1. Мета, завдання, структура і зміст шкільної географії														
Тема 1. Вступ. Мета, завдання, структура і зміст шкільної географії.	11	2	1	-	-	-	8	13	1					12
Тема 2. Компетентності, які формуються при вивченні шкільних курсів географії. Методичні настанови щодо викладання шкільних курсів географії.	13	2	1	-	-	-	10	13	-	1				12
Разом за розділом 1	24	4	2	-	-	-	18	26	1	1				24
12														
Тема 3. Структура та зміст шкільного курсу географії в 6 класі	15	6	4	-	-	-	5	12	1	1				10
Тема 4. Змістовне наповнення та структура шкільного курсу географії у 7 класі	11	4	2	-	-	-	5	11	-	1				10
Тема 5. Структура та зміст шкільного курсу «Україна у світі: природа, населення» у 8 класі	11	4	2	-	-	-	5	11	-	1				10
Тема 6. Структура та зміст шкільного курсу «Україна і світове господарство» в 9 класі	11	4	2	-	-	-	5	10	-	-				10
Тема 7. Структура та зміст шкільного курсу «Географія: регіони та країни» у 10 класі	9	2	2	-	-	-	5	10	-	-				10
Тема 8. Змістовне наповнення та структура шкільного	9	2	2	-	-	-	5	10	-	-				10

курсу «Географічний простір Землі» в 11 класі														
Разом за розділом 2	66	22	14	-	-	-	30	64	1	3				60
Усього годин	90	26	16	-	-	-	48	90	2	4	-	-	-	84
Блок/модуль 2														
ІНДЗ			-	-	-	-								
Усього годин	90	26	16	-	-	-	48	90	2	4	-	-	-	84

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Мета, завдання, структура і зміст шкільної географії.	2
2	Компетентності, які формуються при вивченні шкільних курсів географії. Методичні настанови щодо викладання шкільних курсів географії.	2
3	Структура та зміст шкільного курсу географії в 6 класі	6
4	Змістовне наповнення та структура шкільного курсу географії у 7 класі	4
5	Структура та зміст шкільного курсу «Україна у світі: природа, населення» у 8 класі	4
6	Структура та зміст шкільного курсу «Україна і світове господарство» в 9 класі	4
7	Структура та зміст шкільного курсу «Географія: регіони та країни» у 10 класі	2
8	Змістовне наповнення та структура шкільного курсу «Географічний простір Землі» в 11 класі	2
	Разом	26

4.1.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Мета, завдання, структура і зміст шкільної географії. Структура та зміст шкільного курсу географії в 6 класі	2
	Разом	2

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Головна мета, компетентності, наскрізні змістовні лінії та особливості структури шкільного курсу географії.	2
2	Структура шкільного курсу географії в 6 класі. Види навчальної діяльності учнів. Зміст розділу I. «Вступ до географії» та розділу II «Способи зображення Землі».	2
3	Зміст розділу III «Оболонки Землі» в 6 класі. Принципи викладу навчального матеріалу.	2
4	Структура та зміст шкільного курсу географії у 7 класі. Практичні роботи курсу. Зміст розділу I. «Закономірності формування природи	2

	материків”. Вивчення материків в курсі географії в 7 класі. Методика вивчення материка.	
5	Змістовне наповнення та структура шкільного курсу «Україна у світі: природа, населення» у 8 класі. Практичні роботи курсу. Зміст основних розділів курсу.	2
6	Структура та зміст шкільного курсу «Україна і світове господарство» в 9 класі. Практичні роботи курсу. Зміст основних розділів курсу. Принципи викладу навчального матеріалу.	2
7	Структура та зміст шкільного курсу «Географія: регіони та країни» у 10 класі	2
8	Змістовне наповнення та структура шкільного курсу «Географічний простір Землі» в 11 класі.	2
	Разом	16

4.2.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Головна мета, компетентності, наскрізні змістовні лінії та особливості структури шкільного курсу географії. Структура шкільного курсу географії в 6 класі. Види навчальної діяльності учнів. Зміст розділів і тем.	2
2	Структура та зміст шкільних курсів географії у 7 та 8 класах. Практичні роботи курсів. Зміст розділів і тем курсів. Методика вивчення материка.	2

4.3. Теми лабораторних занять не передбачено

4.4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Розділ 1. Мета, завдання, структура і зміст шкільної географії			
	Роль шкільного курсу географії у формуванні патріотично налаштованої молоді. Значення практичних робіт та досліджень в шкільному курсі географії	8	12
	Концепція Нової української школи та відображення її положень в шкільному курсі географії	10	12
Розділ 2. Структура та зміст окремих курсів шкільної географії			
	Аналіз шкільних підручників географії для 7 класів закладів загальної середньої освіти	2	4
	Змістовне наповнення тем “Біосфера – простір існування живих організмів”, “Природні комплекси – різні обличчя планети”, Тема “Антропосфера – середовище життя людини” в курсі географії 6 класу.	3	6
	Аналіз шкільних підручників географії для 7 класів закладів загальної середньої освіти	2	4
	Змістовне наповнення розділу “Закономірності формування природи океанів” в курсі географії 7 класу.	3	6

Аналіз шкільних підручників географії для 8 класів закладів загальної середньої освіти	2	4
Змістовне наповнення розділу V. “Природа та населення свого краю” в курсі географії 8 класу.	3	6
Аналіз шкільних підручників географії для 9 класів закладів загальної середньої освіти	2	4
Змістовне наповнення розділів “Третинний сектор економіки” та “Глобальні проблеми людства” в курсі географії 9 класу.	3	6
Зміст розділу “Африка” в курсі географії 10 класу.	3	6
Зміст розділу “Україна в міжнародному просторі” в курсі географії 10 класу.	2	4
Аналіз шкільних підручників «Географічний простір Землі» для 11 класів закладів загальної середньої освіти	3	6
Зміст розділу “Суспільна географія України” в курсі географії 11 класу.	2	6
Разом	48	84

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

Методи навчання:

За джерелом знань:

1. *словесні:* розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія, диспут;
2. *наочні:* демонстрація, ілюстрація;
3. *практичні:* практичні роботи, вправи, розробка конспектів уроків та позакласних заходів, аналіз концепцій, стандартів, навчальних програм, підручників, освітніх сервісів, робота з різними джерелами інформації; складання конспектів (тез); підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, мультимедійних презентацій, аналіз проблемних ситуацій, метод проектів тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; пошуковий; дослідницький.

Дистанційні методи навчання: телекомунікаційні методи (інтерактивні лекції, практичні заняття, on-line консультації в режимі зустрічей у Google Meet; робота у Viber-групах, Zoom-конференції), самостійна робота студентів з використанням освітньої платформи Google Classroom.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- екзамен;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

- студентські презентації та виступи, участь у обговореннях в рамках віртуально обміну студентами за програмою Education USA “Академія лідерства з інтернаціоналізації”;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Комплексна система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни включає:

- *поточний контроль (ПК)* – оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу з окремих складових (модулів) навчальної програми дисципліни під час аудиторних занять, консультацій та результатів самостійної роботи й оцінюється сумою набраних балів;

- *підсумковий (семестровий) контроль (ПСК)*.

Форми поточного контролю:

- *поточна оцінка* – кількість балів, яку отримує студент у результаті контролю за виконанням усіх видів робіт (теоретичних, практичних занять, завдань до самостійної роботи, захисту практичних робіт, конспектів уроків тощо);

- *підсумкова поточна оцінка* – сумарна кількість балів, яку отримує студент за результатами здійснення поточного контролю.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об’єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи.

Оцінюванню підлягають:

- рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- активність при обговоренні питань практичного заняття;
- виконані практичні роботи;
- реферати, презентації, доповіді;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань тощо.

Методи поточного контролю: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, перевірка практичних робіт, перевірка планів-конспектів уроків, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, захист рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проєктів; контрольна робота; опитування, тестування, контрольні роботи, перевірка виконаних завдань у Google Classroom тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни “Шкільний курс географії”

Оцінювання якості знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється на практичних заняттях, консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попередньо отриману оцінку) та під час контролю за самостійною роботою студентів.

Види робіт студентів, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- виконання практичної роботи;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);

- самостійне опрацювання тем;
- підготовка конспектів-уроків;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань тощо.

На кожне практичне заняття з теми виділяється 6 балів, в тому числі:

- 4 бали за усну чи письмову відповіді на теоретичні питання, презентацію або реферат з теми;

- 2 бали за практичні завдання;

Крім того студенти мають змогу отримати **0,5 б.** за доповнення.

При оцінюванні усних та письмових відповідей студентів враховується:

- рівень осмислення навчального матеріалу;
- рівень сформованості аналітичних вмінь і концептуальних підходів;
- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання додаткової літератури;
- порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Максимальний бал за повну, вичерпну відповідь в усній або письмовій формі під час практичного заняття – **4 бали:**

- **4 б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.
- **3 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
- **2 б.** одержує студент, який невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок;
- **1 б.** ставиться студентові, який робить вдале доповнення, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань.

Критерії оцінювання рефератів

При оцінюванні реферату враховуються:

- ступінь розкриття теми;
- рівень науковості та доступності тексту реферату;
- вміння працювати з науковою літературою, систематизувати та структурувати матеріал;
- наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень;
- використання при підготовці реферату декількох джерел інформації;
- дотримання вимог до оформлення реферату (наявність титульної сторінки, плану, вступу; правильність оформлення посилання на використані джерела; список використаних джерел; оцінка грамотності та культури викладу; дотримання вимог до обсягу реферату тощо);
- вільне володіння матеріалом реферату при захисті.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за реферат – **4 бали.**

4 бали ставиться, коли виконані всі вимоги до написання реферату: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему і логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення.

3 бали ставиться, коли основні вимоги до реферату виконані, але при цьому допущені незначні недоліки, не зовсім витриманий обсяг реферату, є недоліки в оформленні.

2 бали виставляється якщо є істотні відступи від вимог до реферування, тема висвітлена дуже поверхово або частково, відсутні висновки; не витриманий обсяг реферату; є серйозні недоліки в оформленні;

1 бал виставляється якщо вимоги до реферування не дотримані, тема висвітлена дуже поверхово або частково, відсутні висновки; обсяг реферату замалий; є серйозні недоліки в оформленні.

Критерії оцінювання презентації

При оцінюванні комп'ютерної презентації враховуються:

- наявність титульного слайда, на якому зазначено назву доповіді/презентації та відомості про авторів;
- логічна послідовність слайдів;
- дотриманні вимог до тексту слайдів (наявністю заголовків, які висвітлюють основну ідею цього слайда; не більше ніж 6-8 рядків тексту на слайді, по 6-8 слів у рядку; текст повинен складатися з простих речень та коротких слів; розмір символів тексту має бути достатнім для розпізнавання з найвіддаленішого кутка аудиторії, рекомендований розмір символів не менше ніж 24 пт.);
- дотримання вимог до графічних об'єктів на слайдах (кількість зображень повинна бути достатньою для ілюстрації змісту слайда або виступу, але не переобтяжувати сприйняття відомостей; варто вибирати такі зображення, на яких деталі добре розрізняються; на одному слайді мають бути зображення одного стилю (або фотографії, або мальовані зображення) тощо).
- дотримання вимог до оформлення презентації: слайди не повинні бути перенасичені текстом, а містити більше графічних, картографічних та ілюстративних матеріалів; усі слайди бажано оформлювати в одному стилі; у кольоровій гамі презентації рекомендується використовувати не більше ніж 2-3 кольори та 2-3 їх відтінки; для демонстрації презентації на великому екрані з використанням мультимедійного проектора колір тла слайдів має бути світлим; колір тексту має бути контрастним до кольору тла.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за презентацію – **4 бали**.

4 бали ставиться, коли виконані всі вимоги до змісту презентації, повною мірою розкрита тема, дотримана логіка викладу матеріалу, витриманий обсяг презентації, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення слайдів.

3 бали ставиться, коли основні вимоги до змісту презентації виконані, але при цьому допущені незначні недоліки, дещо порушена логіка викладу або не зовсім витриманий обсяг презентації, є недоліки в оформленні слайдів.

2 бали ставиться, коли основні вимоги до змісту презентації виконані, але при цьому допущені значні недоліки у викладі матеріалу; відсутня або порушена логіка викладу; не витриманий обсяг презентації або матеріалу у слайдах; є недоліки в оформленні слайдів.

1 бал виставляється якщо є істотні відступи від вимог до презентації, тема висвітлена дуже поверхово або частково; відсутня логіка викладу, відсутні висновки; не витриманий обсяг презентації; є серйозні недоліки в оформленні слайдів.

Критерії оцінювання практичної роботи

При оцінювання практичних робіт враховуються:

- повнота виконання завдань;
- правильність та якість виконання завдань;
- наявність висновків;
- акуратність в оформленні тощо.

Максимальна кількість балів за лабораторну роботу – **2 бали**.

2 бали ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання практичної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу з теми практичного заняття. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння уміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до

виконання завдань. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

1,5 бали ставиться, коли студент виконав завдання для практичної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь на питання викладача при захисті роботи майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання практичної роботи, але 1/2 з них виконана не досить якісно. Відповідь на теоретичні питання під час захисту практичної роботи неповна, фрагментарна. Студент продемонстрував недостатній рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати тощо. У роботі наявні фактичні та/або стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Максимальна кількість балів за завдання для самостійної роботи – **10 балів**.

9-10 балів ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми ШКГ, що виноситься на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу логічний, доказовий і послідовний. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці як у знайомих, так й в нових ситуаціях. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні, мовленнєві помилки.

7-8 балів ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи з теми, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, методологічних підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

5-6 бали ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання, але 1/2 з них виконана не досить якісно. Відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з основних тем, що виносяться на самостійну роботу. Студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію, посилається на одне джерело інформації тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій педагогічній ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

3-4 бали ставиться, коли студент якісно виконав 1/3 завдань. Демонструє досить поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

1-2 бал ставиться, коли студент якісно виконав 1/4 завдань, але з них 1/2 завдань виконано неякісно. Демонструє досить відсутність знань з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію, навіть фрагментарно. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо.

Визнання результатів, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті

В рамках вивчення курсу є можливість визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, за умови, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають окремому розділу, темі/темам курсу, які передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Це можуть бути курси на освітніх платформах (Prometeus, EdEra, Всеосвіта, На урок тощо), які стосуються сучасних освітніх технологій або нестандартних форм організації навчання географії.

У разі, якщо здобувач подав декларацію про визнання результатів неформального та /або інформального навчання стосовно певного освітнього компонента ОП, оцінювання відбувається відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затвердженого вченою радою університету, протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.).

Результати навчання та компетентності, що можуть бути визнані в межах цього освітнього компонента, можна досягати та здобувати в системі неформальної освіти під час участі в тренінгах, майстер-класах, семінарах, вебінарах, дистанційних курсах, стажуваннях тощо, що підтверджено відповідним документом (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом). – пункти 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 названого Порядку.

У разі отримання здобувачем диплома, сертифіката, свідоцтва, що підтверджують результати неформального та /або інформального навчання, йому може бути нараховано до 20 балів з дисципліни. Кількість нарахованих балів залежить від обсягу пройденого курсу в кредитах/годинах. Підставою для нарахування балів є отримання відповідного сертифіката.

Валідація результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, передбачає такі етапи:

1. Студент звертається із заявою на ім'я ректора з проханням визнати результати навчання, набуті у неформальній та/або інформальній освіті. Заява має бути завізована деканом факультету. До заяви додаються документи (сертифікати, свідоцтва, посилання тощо), які визначають обсяги та перелік результатів навчання, набутих під час неформального та/або інформального навчання, а також результати контролю.

2. Ректор у своїй резолюції дає розпорядження декану факультету створити Предметну комісію, яка розгляне підтверджувальні документи і здійснить підсумковий контрольний захід та визначить термін, до якого потрібно завершити процедуру визнання результатів навчання.

3. Предметна комісія у складі завідувача випускової кафедри, гаранта ОП, викладача, іншого науково-педагогічного працівника кафедри, представника студентського самоврядування протягом тижня від розпорядження ректора вносять пропозиції щодо визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти та перезарахування їх. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях Предметної комісії обов'язкова. Предметна комісія розглядає надані документи, здійснює аналіз їхньої відповідності робочій програмі, проводить співбесіду зі здобувачем та ухвалює рішення про те, чи можуть бути частково визнані результати, набуті під час неформального та/або інформального навчання та зарахувати їх як поточну атестацію з відповідного змістовного модуля дисципліни. За результатами валідації Предметна комісія формує протокол, у якому міститься висновок стосовно визнання чи невизнання результатів навчання, отриманих під час неформальної та/або інформальної освіти. У разі успішного перезарахування окремого змістовного модуля/модулів дисципліни студент звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал, що обов'язково враховується викладачем під час вивчення здобувачем дисципліни, а також виставлення підсумкової оцінки з освітнього компонента.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

З дисципліни «Шкільний курс географії» передбачена така форма семестрового контролю, як екзамен, який проводиться у кінці семестру.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової оцінки як суми підсумкових оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх тем та розділів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 60 балів) визначається як сума балів поточного контролю та відповідає підсумковій семестровій оцінці. Підсумковий контроль з курсу відбувається у формі екзамену. Кожен екзаменаційний білет комплексний і складається з двох теоретичних питань та одного практичного завдання. За екзамен студент може отримати максимум 40 балів.

Екзамен виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру та його відповіді на екзамені (максимум 100 балів).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ при складанні екзамену з дисципліни «Шкільний курс географії»

40 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв зміст курсу, вільно володіє навчальним матеріалом і вміє усвідомлено застосовувати його на практиці як в знайомих так і в нових ситуаціях. Має системні, повні, міцні знання з дисципліни. Вільно орієнтується в структурі і змісті шкільної географії. Демонструє здатність викладати навчальний матеріал з географії з урахуванням всіх дидактичних принципів та з використанням інноваційних технологій навчання. Володіє уміннями користуватися різними джерелами інформації, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, робити висновки. Усі передбачені програмою завдання виконані з максимальною якістю.

35 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв теоретичний зміст курсу, добре відтворює основний зміст навчального матеріалу. Застосовує знання у стандартних ситуаціях. Знайомий з структурою та змістом шкільних курсів географії. Володіє умінням організовувати освітній процес з географії у відповідності до змісту навчального матеріалу, особливостей курсу та вікових особливостей учнів та оформлювати відповідну документацію, але не достатньо самостійний при цьому. Студент вміє аналізувати, систематизувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її. Студент уміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання, володіє понятійним апаратом шкільної географії, але припускається незначних неточностей або не грубих фактичних помилок. Всі передбачені програмою навички сформовані. Усі передбачені програмою завдання виконані, якість більшості з них близька до максимальної.

30 балів ставиться у випадку, коли студент майже повністю засвоїв навчальний матеріал курсу, добре ним володіє, вміє застосовувати на практиці в знайомих ситуаціях. Знайомий зі структурою шкільної географії. Добре володіє навчальним матеріалом окремих шкільних курсів географії. Знає методичні особливості викладання різних курсів, але відчуває незначні утруднення при використанні знань на практиці. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її, але недостатньо самостійний при цьому або припускається незначних помилок. Студент уміє дати логічну, аргументовану відповідь на поставлене запитання, але припускається неточностей або не грубих фактичних помилок. Вільно усуває помилки та відповідає на зауваження. Всі передбачені програмою навички сформовані, але недостатньо. Виконав всі передбачені програмою завдання, якість жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі завдання виконані з помилками.

25 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний частково. Студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал. Відносно добре знає структуру, але недостатньо орієнтується у змісті шкільних курсів географії. В загальних рисах розкриває методичні особливості викладання географії в різних класах. Відповідь логічно побудована, але неповна, супроводжується окремими прикладами. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, висловлювати власну позицію, але недостатньо її аргументує. Більшість робіт, передбачених програмою виконано, але деякі з них мають недоліки, фактичні або змістовні помилки.

20 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу досить поверхово, посередньо або частково. Студент має уявлення про структуру і зміст шкільних курсів географії. В загальних рисах розкриває методичні особливості викладання географії в різних

класах. Відповідь недостатньо осмислена. Студент уміє застосовувати знання для виконання завдань за зразком, зазнає труднощів у використанні теоретичного матеріалу на практиці при вирішенні нестандартних завдань. Більшість завдань передбачених програмою виконано, але якість виконання окремих з них оцінена мінімальним балом.

15 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний лише фрагментарно. Студент має загальні уявлення про завдання, структуру і зміст окремих курсів географії в школі, але не знає методичні особливості їх викладання. Більшість передбачених програмою навчальних завдань не виконано або їх якість близька до мінімальної. Відповідь фрагментарна, нелогічна, а з деяких питань – відсутня. Але за додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань та глибше оволодіння навчальним матеріалом.

10 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний дуже фрагментарно. Студент не повною мірою усвідомлює завдання, плутається в структурі та змісті окремих курсів географії в школі, не знає методичні особливості їх викладання. Практичні завдання виконані але багато грубих помилок.

5 балів ставиться у випадку, коли студент дав поверхову відповідь на одне з питань екзаменаційного білету або неповністю виконав практичне завдання.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

Питання до екзамену

1. Головна мета та завдання шкільного курсу географії, способи їх досягнення.
2. Сутність компетентнісного, індивідуалізованого та діяльнісного підходів до навчання географії в середній школі.
3. Поняття «компетентність» в освітньому процесі. Ключові компетентності Нової української школи та особливості їх формування під час засвоєння шкільного курсу географії.
4. Формування в учнів ключової компетентності «спілкування державною мовою» в процесі вивчення шкільного курсу географії.
5. Формування в учнів ключової компетентності «спілкування іноземними мовами» в процесі вивчення шкільного курсу географії.
6. Формування в учнів математичної компетентності в процесі вивчення шкільного курсу географії.
7. Формування в учнів основних компетентностей у природничих науках і технологіях в процесі вивчення шкільного курсу географії.
8. Формування в учнів інформаційно-цифрової компетентності в процесі вивчення шкільного курсу географії.
9. Формування в учнів ключової компетентності «уміння вчитися впродовж життя» в процесі вивчення шкільного курсу географії.
10. Формування в учнів ключової компетентності «ініціативність і підприємливість» в процесі вивчення шкільного курсу географії.
11. Формування в учнів соціальної та громадянської компетентності в процесі вивчення шкільного курсу географії.
12. Формування в учнів ключової компетентності «обізнаність та самовираження у сфері культури» в процесі вивчення шкільного курсу географії.
13. Формування в учнів ключової компетентності «екологічна грамотність і здорове життя» в процесі вивчення шкільного курсу географії.
14. Навчальні програми з географії для середньої школи: зміст та структура.
15. Загальні особливості структури шкільного курсу географії. Особливості розподілу навчального часу в шкільному курсі географії.
16. Мета та завдання курсу «Загальна географія» в 6 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу.
17. Аналіз навчальної програми курсу «Загальна географія» в 6 класі. Основні змістовні розділи та теми. Принципи викладу навчального матеріалу. Розподіл навчального часу.

18. Аналіз шкільних підручників географії для 6 класів закладів загальної середньої освіти.
19. Мета та завдання курсу «Географія материків і океанів» в 7 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу.
20. Аналіз навчальної програми курсу «Географія материків і океанів» в 7 класі. Основні змістовні розділи та теми. Принципи викладу навчального матеріалу. Розподіл навчального часу.
21. Аналіз шкільних підручників географії для 7 класів закладів загальної середньої освіти.
22. Основа мета і найважливіші завдання курсу «Україна у світі: природа, населення» у 8 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу.
23. Аналіз навчальної програми курсу «Україна у світі: природа, населення». Основні змістовні розділи та теми. Принципи викладу навчального матеріалу. Виховання почуття патріотизму. Розподіл навчального часу.
24. Аналіз шкільних підручників географії для 8 класів закладів загальної середньої освіти.
25. Мета та завдання курсу «Україна і світове господарство» в 9 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу.
26. Аналіз навчальної програми курсу «Україна і світове господарство» у 9 класі. Основні змістовні розділи та теми. Принципи викладу навчального матеріалу. Розподіл навчального часу.
27. Аналіз шкільних підручників географії для 9 класів закладів загальної середньої освіти.
28. Основа мета і найважливіші завдання курсу «Географія: регіони та країни» в 10 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу.
29. Аналіз навчальної програми курсу «Географія: регіони та країни» в 10 класі. Основні змістовні розділи та теми. Принципи викладу навчального матеріалу. Розвиток мультикультурності в учнів під час вивчення курсу. Розподіл навчального часу.
30. Аналіз шкільних підручників географії для 10 класів закладів загальної середньої освіти.
31. Мета та завдання курсу «Географічний простір Землі» в 11 класі. Структурно-змістовна схема навчального курсу.
32. Аналіз навчальної програми курсу «Географічний простір Землі» в 11 класі. Основні змістовні розділи та теми. Принципи викладу навчального матеріалу. Особливості інтеграції знань з різних напрямків географії в даному курсі. Розподіл навчального часу.
33. Аналіз шкільних підручників географії для 11 класів закладів загальної середньої освіти.
34. Наскрізнi змістовні лінії шкільної географічної освіти.
35. Змістовна лінія «екологічна безпека та сталий розвиток» в шкільному курсі географії.
36. Змістовна лінія «громадянська відповідальність» в шкільному курсі географії.
37. Змістовна лінія «здоров'я і безпека» в шкільному курсі географії.
38. Змістовна лінія «підприємливість і фінансова грамотність» в шкільному курсі географії.
39. Значення практичних робіт та досліджень в шкільному курсі географії.
40. Аналіз практичних робіт та досліджень в шкільному курсі «Загальна географія» 6 класу.
41. Аналіз практичних робіт та досліджень в шкільному курсі «Географія материків і океанів» 7 класу.
42. Аналіз практичних робіт та досліджень в шкільному курсі «Україна у світі: природа, населення» 8 класу.
43. Аналіз практичних робіт та досліджень в шкільному курсі «Україна і світове господарство» 9 класу.
44. Аналіз практичних робіт та досліджень в шкільному курсі «Географія: регіони та країни» 10 класу.
45. Аналіз практичних робіт та досліджень в шкільному курсі «Географічний простір Землі» 11 класу.
46. Розвиток пізнавального інтересу, інтелектуальних і творчих здібностей учнів у процесі географічних спостережень, вирішення проблемних завдань, самостійного здобуття нових знань із географії.
47. Особливості виховання екологічної культури, національної свідомості та почуття патріотизму в учнів засобами шкільної географії.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль								Самостійна робота	Екзамен	Сума
Змістовний розділ 1		Змістовний розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	10	40	100
5	5	10	6	6	6	6	6			

T1, T2 ... T15 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основні

- Безуглий В.В. Географія (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закладу заг. серед. освіти / В.В. Безуглий, Т.О. Лисичарова. – Київ: Генеза, 2018. – 288 с.
- Бойко В. М. Географія : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / В. М. Бойко, С. В. Міхелі. — Київ ; Ірпінь : ТОВ «Видавництво «Перун», 2024. — 288 с. : іл.
- Бойко В.М. Географія (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів заг. серед. освіти / В.М. Бойко, Ю.С. Брайчевський, Б.П. Яценко. – Київ: Перун, 2018. – 256 с.
- Бойко В.М. Географія: підруч. для 8 кл. закл. заг. середньої освіти / В.М. Бойко, І.Л. Дітчук, Л. Б. Заставецька. – Ірпінь: Перун, 2021. – 288 с. : іл.
- Бойко В.М. Географія: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.М. Бойко, І.Л. Дітчук, І.В. Грицюк та ін. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. – 272 с.
- Географія : підруч. для 6 класу закладів загальної середньої освіти / О. М. Топузов, В. Д. Грома, І. М. Ільницький, Д. В. Полтавченко. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2023. — 256 с. : іл.
- Географія : підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закладів / Й. Р. Гілецький, Р. Р. Сливка, Я. Д. Атаманюк, Р. Д. Чобан. - Харків: Вид-во “Ранок”, 2017. - 208 с. : іл.
- Географія : підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / С. П. Запотоцький, М. В. Зінкевич, О. М. Романишин, Н. М. Титар, О. В. Горовий, І. М. Миколів; наук. ред. К. В. Мезенцев, І. С. Круглов. — Тернопіль : Астон, 2023. — 280 с.
- Гільберг Т. Г. Географія : підр. для 6-го кл. закл. заг. серед. освіти / Тетяна Гільберг, Андрій Довгань, Валерій Совенко. — Київ : Генеза, 2023. — 240 с. : іл.
- Гільберг Т. Г. Географія : підр. для 7-го кл. закл. заг. серед. освіти / Тетяна Гільберг, Андрій Довгань, Валерій Совенко. — Київ : Генеза, 2024. — 272 с. : іл.
- Грома В.Д. підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.Д. Грома, Й.Р. Гілецький. – Тернопіль: Богдан, 2016. – 237 с.
- Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В. М. Самойленко, О. М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
- Довгань Г. Д. Географія : підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів / Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник. - Харків : Вид-во “Ранок”, 2017. - 272 с. : іл.
- Довгань Г. Д. Географія : підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти / Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник. - 2-ге видю, перероб. - Харків : Вид-во “Ранок”. - 272 с. : іл.
- Довгань Г.Д. Географія: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Г.Д. Довгань, О.Г. Стадник. – Харків: Ранок, 2016. – 272 с.

16. Кобернік С. Г. Географія : підруч. для 9 кл. закл. заг. серед. освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. - Кам'янець-Подільський : Абетка, 2017. - 288 с. : іл.
17. Кобернік С. Г. Географія : підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський : Видавництво Абетка, 2023. – 272 с.: іл.
18. Кобернік С. Г. Географія : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський : Видавництво Абетка, 2024. – 272 с.: іл.
19. Кобернік С. Г. Географія (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. - Кам'янець-Подільський : Абетка, 2018. - 256 с. : іл.
20. Кобернік С. Г. Географія (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. заг. серед. освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. - Кам'янець-Подільський : Абетка, 2019. - 176 с. : іл.
21. Кобернік С.Г. Географія в опорних схемах, таблицях та картосхемах. 6-10 класи [Текст]: [посібник] / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський: Сисин О.В.: Абетка, 2015. – 43 с.
22. Масляк П. О.. Географія для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням географії : підручки для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів / П. О. Масляк, С. Л. Капіруліна. - Харків : Вид-во “Ранок”, 2017. - 240 с. : іл.
23. Масляк П.О. Географія: підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / П.О. Масляк, С.Л. Капіруліна. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015 – 412 с.
24. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Гільберг Т. Г., Даценко Л. М.)
25. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Сovenко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікітчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.).
26. Навчальна програма “Географія. 10-11 класи. Рівень стандарту”, затверджена зі змінами наказом Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698.
27. Навчальна програма “Географія. 6-9 класи. Рівень стандарту”, затверджена зі змінами наказом Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698.
28. Пестушко В. Ю. Географія : підруч. для 8-го кл. з поглибл. вивч. географії закл. заг. серед. освіти / Валерія Пестушко, Ганна Уварова, Андрій Довгань. - Київ : Генеза, 2021. - 304 с.
29. Пестушко В. Ю. Географія : підруч. для 9-го кл. закл. заг. серед. освіти / В. Ю. Пестушко, Г. Ш. Уварова, А. І. Довгань. - Київ : Генеза, 2017. - 272 с. : іл.

Допоміжна

1. Атлас. Загальна географія – К.: ДНВП, “Картографія”, 2016. – 42 с.
2. Кобернік С.Г. Географія. Збірник тестових завдань [Текст]: понад 1000 тест. завдань; шість варіантів комплекс. завдань; відповіді для самоконтролю / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко; [за ред. С.Г. Коберніка]. – Кам'янець-Подільський: Сисин О. В.: Абетка, 2018. – 210 с.
3. **Маслова Н. М.**, Мирза-Сіденко В. М. Методичні аспекти проведення онлайн-уроків географії з курсу “Географія: регіони та країни” / Н. М. Маслова, В. М. Мирза-Сіденко. // Інтеграція фундаментальних та прикладних досліджень в географічній, екологічній та хімічній освіті : зб. матеріалів VIII Всеукраїнської наук.-практ. інтернетконф., 25 листоп. 2022 р. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; Кафедра хімії, екології та методики їх навчання [та ін.] ; [відп. за вип. Браславська О. В., Горбатюк Н. М. ; редкол.: Браславська О. В., Горбатюк Н. М., Миколайко В. П. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2022. – С. 77-82.
4. **Маслова Н.М.**, Мирза-Сіденко В.М., Гелевера О.Ф. Застосування технології розвитку критичного мислення як засіб модернізації процесу навчання географії / Науковий вісник ЦДУ ім. В.Винниченка. Серія: Педагогічні науки. Випуск 207. 2022. С. 225-231.
5. Ромасишин Г.П. Збірник задач з географії: детальні розв'язки / Г.П. Ромасишин, І.Б. Климюк, В.М. Слотюк та ін. – Тернопіль: Лілея, 2013. – 44 с.
6. Шматько О.Є. Шкільний курс географії в тестах / О.Є. Шматько, В.Ф. Вовк. – Х.: Вид-во «Ранок», 2014. – 448 с.
7. Geography textbook. Senior one prototype lower secondary curriculum. - National Curriculum Development Centre P.O. Box 7002, Kampala- Uganda. - 126 p. URL: <https://schoolplannet.com/images/schools/tutorials/f74b750375c741f0c623c5d2b70f3eb7.pdf>
8. PHYSICAL GEOGRAPHY. Version 1. Authored and compiled by Professor Jeremy Patrich MA Reader: Professor Cady Carmichael MA Editor: Trudi Radtke. An Open Educational Resources Publication by College of the Canyons. 2020. - 295 p. URL: <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/physical-geography>

9. Filonenko, O., Maslova, N., Mirza-Sidenko, V., Voloshina, O., & Demchenko, V. (2021). Actualization of Distance Learning in Comparison with Traditional Forms of Education in Conditions of Quarantine Security Measures. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 468-478. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/462>.

5.2. Методичне забезпечення

1. Силабус з дисципліни «Шкільний курс географії».
2. Тексти лекцій (в електронному варіанті).
3. Методичні розробки практичних занять (в електронному та паперовому варіанті)
4. Матеріали в навчальному класі «Шкільний курс географії» на освітній платформі Google Classroom (<https://classroom.google.com/c/NzgwMjc2NjkwMjMx?hl=ru&cjc=it276gtn>)

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

1. Географіка. Географічний портал. // http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji
2. Географія для всіх // http://geo-bav.at.ua/load/urok_geografii
3. Завдання, структура і зміст сучасного шкільного курсу географії на порталі сайту «Всеосвіта» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/embed/01004mv8-3d72.docx.html>
4. Методичний портал // <http://metodportal.net/node/581>
5. Національний атлас України [електронна версія]. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/atlas/>
6. Освітній проєкт “На урок” // <https://naurok.ua/>
7. Офіційний сайт інституту інноваційних технологій і змісту освіти // <http://iitzo.gov.ua/>
8. Офіційний сайт міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>
9. Учитель географії // <http://vadilla.moy.su/>
10. Шкільний курс суспільної географії [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/human>
11. Шкільний курс фізичної географії [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/physical-school-course>
12. Я іду на урок географії // <http://geo-teacher.at.ua/>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу вищої освіти і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

2. Розробляється викладачем. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри і затверджується завідувачем кафедри.